

13'ün uğurlusu INCOTERMS!

Birçok kültürde 13 sayısı uğursuz kabul edilir. Bazı binalara 13. kat numarası bile verilmediği olmaktadır. Davetlerde misafir sayısının bir aşağı, bir yukarı olması da dikkatle gözlenir, bazı yerlerde. Tüm bu davranışların nedeni de, kaynağı belli olmayan “13 uğursuzdur” inancı. Kuşkusuz bu inancın kaynağı olarak gösterilmeye çalışılan birçok olay, rivayet, inanç v.b. var ama her açıklama kendi içerisinde sorular getiriyor.

Genel toplumsal eğilimleri kendi hallerine bırakarak, biz ihracatçılar için çok önemli olan kendi 13 rakamımızı sohbetimize konu yapmak istiyorum. İşte bizim uğurlu 13'ümüz EXW, FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT, CIP, DAF, DES, DEQ, DDU ve DDP.

Baştan belirtmeliyim ki, bu bizim on üç güzeli konuşmak bir makaleye sığmaz. O nedenle şimdilik genel kavramların sohbetini yapalım istiyorum. Daha sonra her fırsat bulduğumuzda veya gerek olduğunda sohbetimize birilerini dâhil ederiz.

Her kavramda olması gerektiği gibi burada da tanımlama ile başlamak istiyorum.

INCOTERMS, İngilizce “ International Commercial Terms “ deyiminin kısaltması olup, Türkçemizde “ Uluslararası Ticari Terimler ” diye kullanılıyor.

Uluslar arası Ticari Terimler (INCOTERMS) nedir?

Bir ihracat/ithalat işleminde, ürünlerin ihracatçısından (satıcıdan) çıkarak, ithalatçısına (alıcısına) varmasına kadar içerisinde geçeceği süreçlerin bazılarının kurallarını düzenler ve tamamen alım satım anlaşmasını ilgilendirir. Bu süreçler: Malın teslimi işlemleri ve gümrük çıkış/giriş işlemleridir.

Buradaki en önemli nokta da, masrafların ve risklerin ihracatçı ve ithalatçı tarafından nasıl paylaşılacağıdır. Başka bir deyişle, **hangi masrafları kim ödeyecek** ve malın elleçlenmesi ve teslimi süreçlerinde **doğabilecek riskler kimin olacaktır** konusu kullanacağınız terimle belirlenmektedir.

Bu terimler 1980, 1990 ve 2000 yıllarında yeniden düzenlenmiş ve her yeniden düzenleme kendinden önceki metinlere ya keskin değişiklikler getirmiş ya da tanımlamaların sınırlarını daha da belirginleştirmiştir. Esas olan son düzenlemenin kullanılmasıdır ve bunun da gerek anlaşmada gerekse proforma faturada belirtilmesi, olası anlaşmazlıkların önünü alacaktır.

Neye yararlar?

Hatırlayacağınız gibi “ Neye Göre Pazarlık “ başlıklı makalemde, sağlıklı iletişim kurulabilmesi ve yanlış anlaşmaların engellenebilmesi için tanımlanmış kavramların kullanılmasının ne kadar önemli olduğu, sohbetimizin konusu idi. Her şey tarafların, yani ihracatçı ve ithalatçıların iletişim kurarken kullanacakları terimlerin ne ifade ettiklerinin, genel geçer kavramlar olmasıdır. Her ne kadar ticari uygulamalar dünyanın değişik yerlerinde farklılık gösterse de bu genel geçer kavramların varlığı ve kullanılması işleri kolaylaştırır. İşte INCOTERMS bu genel geçer kuralların önde gidenleridir. Uluslar arası ticaretle uğraşanların arasında sağlıklı ve hatasız iletişim kurulabilmesine önayak olurlar. Kullanılan FOB, FCA, CPT, DDU v..b kısaltmalara anahtar kelimeler denilmektedir ve önemli olan da bu anahtar kelimelerin nasıl yorumlandığıdır. Güvenilir bir yorum olmaksızın yapılacak uygulamalar karışıklıklara neden olabileceği için Incoterms'in ilk yayınlandığı 1936 yılından bu yana Uluslar arası Ticaret Odası (ICC), bu terimlerin, anahtar sözcüklerin yorumlamaları için ¹rehber yayınlamaktadır.

¹ ICC Guide to Incoterms 2000, ICC yayın no: 620,

Ne kadar Katı uygulama!

Bu terimlerin kullanılması esnasında taraflar salt bu terimlere bağlı kalmak istemeyip bazı farklı yüklenimler eklemek isteyebilirler. Bu yapılabilir ancak eklenen yüklenimlerin de açıklamalarının yapılması gerekir. Buna anılan rehberden aldığımız bir örnek verelim. EXW (Satıcının işletmesinde teslim) teriminde satıcı malları, alıcıya kendi işletmesinde ihracat işlemlerini yapmadan yüklemeye hazır vaziyette teslim etmekle sorumludur. Malların yüklenmesi alıcının sorumluluğundadır ve yükleme esnasında oluşabilecek riskler de alıcıya aittir. Varsayalım alıcı bu yükleme işlemini de satıcının üstlenmesini istedi ve terime bir ek koydu. EXW-Loaded (İşletmede teslim- yükleme yapılmış olarak) diye bir ifade kullandı. Bu ifade ile de satıcının yüklemeyi yapmasını sağladı.

Peki, yükleme yapılırken bir hasar oluşursa bunun sorumlusu kim olacak. Orijinal terim EXW yüklemedeki sorumluluğu alıcıya vermişti. Siz bunu değiştirince sorumlu satıcı mı oldu. Böyle bir netlik yok. Bunu açıkça ortaya koymak için yapılabilecek eklemeler neler olacaktır? EXW-Loaded at sellers risk (Satıcının işletmesinde, satıcının riskinde yüklenmiş olarak) veya EXW-Loaded at buyers risk (Satıcının işletmesinde, alıcının riskinde yüklenmiş olarak) şeklinde yapılacak eklemeler olası uyuşmazlıkları engelleyecektir. Böyle bir açıklama yapılmadığı takdirde yükleme sırasında oluşabilecek hasarı “ ben yüklemeyi satıcıya yaptırıyorum risk de onundur” diyerek alıcı üstlenmeyebilir. Öte yandan satıcı da “ ben sadece yüklemeyi üstlendim, ana terim EXW, bu nedenle riskler alıcındır” diyerek hasarı üstlenmeyebilir.

İşin sürüncemede kalıp, uyuşmazlığa varmasını istemiyorsak, risklerimizi ve masraflarımızı bilmeli ve tanımlayıp karşılıklı mutabakat sağlamalıyız. En basit ve ihracatçıya en az risk ve masraf yükleyen bir teslim şeklinde bile bunlar olabiliyorsa siz gelin daha karmaşık işlemlerde nelerin olabileceğini tahmin edin.

Konteynere yükleme FOB mu, FCA mı olacak?

Bu sürekli karşılaştığımız ve tartıştığımız bir konu. FOB teslim şeklinde mallar geminin küpeştesini geçince teslim edilmiş varsayılıyor. Bu nedenle Incoterms doğrudan gemiye yapılmayan yüklemeler için FOB kullanılmamalı demektir. Konteyner işletmenize de gelse, siz mallarınızı limana da gönderseniz, malların yüklenmesi geminin küpeştesini geçmeden yapılmaktadır. Bu nedenle konteyner yüklemelerinde FCA kullanılmalı demektir. Aynı şekilde CFR ve CIF terimleri doğrudan gemiye yapılan yüklemeler için kullanılmalı demektir. Konteynere yapılan yüklemelerde CPT veya CIP kullanılması gerekliliği belirtilmektedir.

Bu son belirttiklerimizin aksine uygulamaları görmekteyiz. Hasar olana kadar sorun olmayabilir. Hasar olduğu anda ve uyuşmazlık oluştuğunda tarafların kayıtlara bakacağı açıktır. İşte o zaman uygun işlem yapanlar emin tarafta duracak ancak, diğerleri ise kaygan zeminde olacaklardır.